

HISSIY XAVFSIZ SINIF VA MAKTAB MADANIYATI

Ushbu dars hissiy jihatdan xavfsiz ta'lim muhitini yaratish va uni saqlab turishga bag'ishlangan. Kurs ishtirokchilari bunday muhitni shakllantirishning asosiy tamoyillarini, shuningdek, g'amxo'rlik madaniyatini qurishda o'qituvchi va pedagogik jamoaning o'rnini o'rganadilar. Amaliy misollar va usullar kundalik ishga hissiy xavfsizlik unsurlarini joriy etishga yordam beradi, bu esa ta'lim muhitida ishonch, hamkorlik va hurmatni rivojlantirishga ko'maklashadi.

Ushbu darsda biz o'quvchining to'laqonli rivojlanishi uchun juda muhim bo'lgan mavzuga - ta'lim muhitidagi hissiy xavfsizlik masalasiga o'tamiz. Ehtimol, siz ham e'tibor bergandirsiz: ba'zi sinflarda bolalar faol ishtirok etishadi, xato qilishdan qo'rqishmaydi, bemalol savol berishadi. Boshqa sinflarda esa ular jim o'tirishadi, faollikdan qochishadi, "ko'zga tashlanmaslikka" harakat qilishadi. Buning sababi nimada? Ko'pincha gap dastur yoki tayyorgarlik darajasida emas, balki muhitning hissiy jihatdan qanchalik xavfsiz ekanligidadir.

Hissiy jihatdan xavfsiz sinf bu shunchaki "yaxshi" muhit emas. Bu shunday makondirki, unda o'quvchi o'zi bo'lishdan qo'rqmaydi. U yerda uni xatolari uchun masxara qilishmaydi, boshqalar bilan taqqoslashmaydi, uning his-tuyg'ulari va chegaralariga hurmat ko'rsatiladi. Aynan shunday muhitda ishonch shakllanadi, tashabbuskorlik rivojlanadi, chuqur bilim hosil bo'ladi.

Bunday muhitni yaratish bir soatlik vazifa yoki bitta o'qituvchining mas'uliyati emas. Bu butun jamoaning hamkorlikdagi ishi. U oddiy narsalardan boshlanadi - muloqot ohangi, qo'llab-quvvatlovchi so'zlar, o'quvchining qiyinchiliklariga munosabat - va asta-sekin g'amxo'rlik madaniyatiga aylanib, butun maktab hayotiga singib ketadi.

1. Hissiy xavfsizlik nima va u nima uchun zarur?

Hissiy xavfsizlik - ta'lim jarayonidagi boshqa barcha narsalar quriladigan poydevordir. Bu o'quvchining shunday holatiki, unda u o'zini tahqirlanish, masxara qilinish, tahdid va bosimdan himoyalangan his etadi. U biladi: bu yerda uni xatosi uchun ayblashmaydi, boshqacha fikri uchun rad etishmaydi, his-tuyg'ulari yoki zaifligi tufayli kamsitishmaydi.

Bu nima uchun muhim?

O'quvchi hissiy jihatdan tarang bo'lganda - u fikrlamaydi, o'rganmaydi, muloqot qilmaydi. Uning miyasi himoya rejimida ishlaydi. U o'qituvchi nimani

aytayotganiga emas, balki qanday qilib noqulay vaziyatga tushmaslik, kulgi obyektiga aylanmaslik yoki jazolanmaslikka e'tibor qaratadi. Aksincha: xavfsizlik holatida xotira, diqqat, ijodkorlik va bilishga intilish faollashadi. O'quvchilar savol bera boshlaydilar, qiziqish bildiradilar, xatolardan saboq oladilar, tashabbuskorlik ko'rsatadilar.

Hissiy xavfsizlikning yo'qligi nimada namoyon bo'ladi?

- Butun sinf oldida keskin tanqidlar.
- O'quvchilarni bir-biriga taqqoslash.
- His-tuyg'ularni e'tiborsiz qoldirish (masalan: "o'ylab topmading", "hech narsa bo'lmaydi", "arzimas gap").
- Javoblarga yoki tashqi ko'rinishga nisbatan kamsituvchi izohlar.
- "Yo'q" deyish yoki o'z fikrini bildirish imkoniyatining yo'qligi.

Shuni yodda tutish kerak: o'qituvchining hatto bitta salbiy munosabati ham o'quvchini uzoq vaqtga "yopib qo'yishi" mumkin. Ayniqsa, bu takrorlansa. Shuning uchun kattalarning ongli xatti-harakatlari g'oyat muhimdir.

Sinfdagi hissiy xavfsizlik belgilari:

- O'quvchilar savol berishdan qo'rqmaydilar.
- Biror narsani bilmasliklarini tan olishadi.
- Jasorat bilan harakat qilib, xatolar qilishadi.
- G'oyalarni o'zlari taklif etishadi.
- Bir-biriga yordam berishadi.
- Qiyinchiliklar haqida ochiq gapira olishadi.

Hissiy xavfsizlik "yumshoqlik" yoki "hamma narsaga ruxsat berish" emas. Bu aniq chegaralar, hurmat, bashorat qiluvchanlik, qo'llab-quvvatlash va ishonchdir. Bu shunday muhitki, unda o'quvchi o'z his-tuyg'ularini yashirmasdan va o'zini boshqacha ko'rsatmasdan o'zligicha bo'lishi mumkin.

2. Hissiy xavfsiz muhitni shakllantirishda o'qituvchining roli

O'qituvchining vazifasi shunchaki bilim yetkazishdan iborat emas. O'quvchi nazarida u katta odam bo'lib, uning xatti-harakati darsda qulay yoki tashvishli, qiziqarli yoki xavfli, ilhomlantiruvchi yoki uyatli muhit yaratilishiga sabab bo'ladi. Aynan o'qituvchining xulq-atvori va qarashlari butun muhitga ohang beradi.

Qanday usullar hissiy xavfsizlikni yaratishga yordam beradi?

1. Hurmatli muloqot. Hatto intizomiy qoidabuzarlik holatida ham o'quvchi bilan ovozni ko'tarmasdan, kamsituvchi iboralarni ishlatmasdan teng munosabatda bo'lib gaplashish muhimdir. Masalan, quyidagicha deyish o'rniga:

"Yana hammasini rasvo qilding!" - shunday deyish mumkin:

"Ko'rib turibman, hozir senga oson emas. Keling, nima bo'lganini birgalikda tushunib olaylik."

2. Shaxsni baholash o'rniga qo'llab-quvvatlash. Xulq-atvorni tanqid qilish - bu normal holat, lekin o'quvchining shaxsini tanqid qilish mumkin emas.

"Sen e'tiborsiz xatti-harakat qilyapsan" deyish *"Sen dangasasan"* deyishdan yaxshiroq. Bu o'quvchining qadr-qimmatini saqlab qolish imkonini beradi, hatto u xato qilgan bo'lsa ham.

3. Hissiyotlarni qabul qilish. O'quvchilar darsga turli kayfiyatda kelishlari mumkin: kimdir uydagi mojarodan so'ng, kimdir yaxshi uxlamagan, kimdir xavotirda. *"Tinchlaning va o'tiring!"* deyish o'rniga shunday deyish mumkin:

"Xafa ko'rinasan. O'zingga kelishing uchun ozgina vaqt kerakmi?"

Bunday yondashuv zo'riqishni kamaytiradi va o'quvchining darsga kirishib ketishiga yordam beradi.

4. *"Xatolar - o'rganish jarayonining bir qismi"* degan yondashuv. Hissiy xavfsiz muhitda xato qilish uyatli emas. O'qituvchi noto'g'ri javob uchun jazolamaydi, balki uni o'sish nuqtasiga aylantiradi:

"Urinib ko'rganing yaxshi bo'ldi. Endi birgalikda yana qanday yo'llar borligini o'ylab ko'ramiz."

5. Muntazam teskari aloqa. Nafaqat maqtash, balki rivojlanishni ham payqash muhim. Masalan:

"Darsda ancha ishonch bilan gapira boshlaganingni sezdim. Bu juda yaxshi!" Bunday teskari aloqa o'quvchining ichki motivatsiyasini mustahkamlaydi.

Amaliy vazifa:

1. O'quvchi darsda o'zini qo'pol yoki kutilmaganda tutgan vaziyatni eslang. Qanday munosabat bildirdingiz? Bu qanday natija berdi?

2. Agar hissiy xavfsizlik tamoyillariga tayansak, qanday boshqacha munosabat bildirish mumkin edi?

3. Hurmatli va qo'llab-quvvatlovchi muloqotni kuchaytirish uchun keyingi darsda foydalanishingiz mumkin bo'lgan 2 ta iborani yozing.

3. O'qituvchi g'amxo'rlik madaniyatining tashuvchisi sifatida

Hissiy jihatdan xavfsiz muhitni o'qituvchining shaxsiy ishtirokisiz yaratib bo'lmaydi. Maktab madaniyati shiorlardan emas, balki o'qituvchilarning kundalik xatti-harakatlaridan boshlanadi. O'qituvchi nafaqat fanni o'rgatuvchi, balki hurmatli, qo'llab-quvvatlovchi va qabul qiluvchi muhitda bo'lish qanday ekanligini ko'rsatuvchi shaxsdir.

O'qituvchining roli nimada namoyon bo'ladi?

1. U sinfdagi munosabatlarga ohang beradi

Agar o'qituvchi masxaralash, mensimovchi izohlar va o'quvchilarning his-tuyg'ularini e'tiborsiz qoldirishga yo'l qo'ysa, muhit xavfli bo'lib qoladi. Agar u zaharli hazillarni to'xtatsa, hurmat bilan muomala qilsa, hamdardlik namunasini ko'rsatsa, sinf bu modelni o'zlashtiradi.

2. U chegaralarni belgilaydi va adolatni ta'minlaydi

O'quvchilar shuni tushunishlari muhim: agar ular zo'ravonlik, adolatsizlik yoki tajovuzga duch kelishsa, o'qituvchi chetda qolmaydi. Bu himoyalanganlik hissi ishonch poydevorini yaratadi va sinfdagi xavotirlanish darajasini pasaytiradi.

3. U ochiqlik va samimiylikni namoyish etadi

O'qituvchilar ham o'z his-tuyg'ulari haqida gapira oladilar: "Bugun biroz charchagan bo'lsam-da, sizlar bilan bo'lishdan xursandman" yoki "Fikringizni eshitish men uchun muhim — men ham adashishim mumkin, birgalikda eng yaxshi yechimni topamiz". Bunday samimiylik teng huquqli muloqotni shakllantiradi.

4. U o'ziga g'amxo'rlik qiladi

O'qituvchi o'zi holdan toygan bo'lsa, boshqalarni qo'llab-quvvatlay olmaydi. G'amxo'rlik madaniyati o'z chegaralari, dam olish va hissiy resurslariga ongli munosabatda bo'lishdan boshlanadi. O'quvchilar buni ilg'aydilar va o'zlarini asrashni o'rganadilar.

Amaliy vazifa:

1. Sinfga g'amxo'rlik ko'rsatgan holatni eslang - bu muhitga qanday ta'sir ko'rsatdi?

2. O'quvchilarni qo'llab-quvvatlash va hurmat ko'rsatishning qaysi usullaridan ko'proq foydalanasiz?

3. G'amxo'rlik madaniyatining yanada ongli targ'ibotchisi bo'lish uchun shu haftadan boshlab amaliyotingizga kiritishingiz mumkin bo'lgan 2 ta harakatni yozib qo'ying.